

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

III. De fundamento, termino, & ratione fundandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

phyfic. sect. i. vnum, vel alterum argumentum in illam attingam. In primis, vt bene notat Soar. malè has relationes, quas extrinsecus aduenientes appellat Scotus ad sex vltimè prædicamèta reducit, quia vno inter materiã, & formã substantiã non ad aliquid ex sex vltimis prædicamentis, sed ad prædicamentũ substantiã pertinet, & eodẽ iure dicenda est relatio extrinsecus adueniens, quo secundũ sententiã Scoti actio dicitur relatio extrinsecus adueniens, sicut enim posito principio actiuo, & passiuo expectanda est actio, sic posita materiã, & forma expectanda est vno: ergo neutra necessariò resultat ex fundamento, & termino secundũ sententiã Scoti: ergo vtraque est extrinsecus adueniens. Secundò impugnatur eadem diuisio: Præsentia, & duratio necessariò confluntur posito fundamento, quia implicat dari entitatem in rerum natura non respondentem tempori imaginario, seu reali actũ, vel potentia existentem, quomodocumque duratione connotetur, & saltem naturaliter, in multorumque sententiã, etiã supernaturaliter nequit existere creatum sine præsentia, ex vi cuius cõstituitur in spatio determinato: ergo si duratio, & præsentia sunt relationes, non dicendæ sunt extrinsecus aduenientes secundũ Scoti sententiã, sed extrinsecus aduenientes, si quidem necessariò resultant ex fundamento, & illa dicenda est relatio intrinsecus adueniens, quæ posito fundamento necessariò resultat. Tertio contra eandem sententiã sic arguo: Relatio intrinsecus adueniens, vel oritur necessariò ex fundamento, & termino, & seclusa ratione fundandi, vel ex fundamento, & termino ratione fundandi posita. Primum dici nequit, quia posito Petro, & Ioanne, qui sunt fundamentum, & terminus relationis paternitatis, non oritur talis relatio quovsq; intercedat actio generatiua. Secundum commune est omnibus relationibz, nulla enim est, quæ posito fundamento, termino, & ratione fundandi, necessariò non oriatur: ergo ex hoc capite non rectè diuidit Scotus relationem in relationem quandam intrinsecus aduenientem, & aliam aduenientem extrinsecus. Commune esse omnibus relationibus oriri necessariò posito fundamento, termino, & ratione fundandi, & nullam sine his omnibus assurgere probat exemplum iam datum, quia sicut ex duobus hominibus non resultat necessariò relatio paternitatis, quovsq; intercedat generatio, sic ex duobus ignibus non resultat relatio causæ, & effectus, quovsq; intercedat actio, quia hic ab illo procedat, & hac interueniente non potest non oriri. Ratio à priori est, quia sicut in viuientibus generatio est ratio formalis fundandi relationem paternitatis, & filiationis inter vtrumque viuens, sic in non viuientibus actio, quæ vnum ab alio procedit, est ratio formalis fundandi relationem, ex vi cuius producens refertur relatione causæ, & productum relatione effectus. Vltimò inquiri, cui sit extrinsecus adueniens relatio actionis, an principio effectiuo, an ipsi subiecto: si principio effectiuo quod est relationis subiectum, etiam relatio similitudinis extrinsecus est parietis, & etiam albedini, quia posito pariete cum albedine inherente adhuc dependet relationis ortus ab aliquo extrinsecus, videlicet ab alio albo, quod sit terminus relationis. Si dicat Scotus relationem esse extrinsecus aduenientem ipsi actioni, efficitur in illum arguitur, qui actio per se ipsam refertur ad terminum, ad quem non potest non referri, & in hoc sensu potius relationes prædicamentales dicendæ essent extrinsecus aduenientes. Docet P. Soar. n. 5. non esse multum cum Scoto contendendum si per relationes extrinsecus aduenientes intelligat relationes transcendentales, sicut ab hoc loquendi modo cauendum sit. P. Arriaga ait disp. 12. sect. 2. n. 7. sustineri posse Scoti diuisionem, si per relationes intrinsecus aduenientes explicaret illas, quæ adæquatè sunt essentielles fundamento, quas transcendentales vocamus, & per relationes extrinsecus aduenientes illas, quæ fundamento essentielles non sunt. Sed quam longè absit ab vtraque explicatione Scoti mens, rectè infertur ex eo, quod in oppositas sententiã ab authoribus trahatur.

7 Celebris est alia diuisio relationis in relationem prædicamentalem, & transcendentalem, de qua latè dicã Contr. ro. punct. i. vbi postquam naturam relationis prædicamentalis explicuero, illam à relatione transcendentali diuidã.

8 Vltimò relationes prædicamentales in tria genera Aristoteles partitus est. Primum genus relationis prædicamentalis fundatur in vnitate, quæ vnitas non est talis formaliter, neque realiter, neque per rationem, sed tantũ fundamentaliter, sicuti intercedit inter principia operatio-

num similis: nullo enim intellectu cogitante inter Petrum, & Ioannem nulla intercedit vnitas formalis, neque realis, neque rationis, sed tantum fundamentalis, ratione cuius fundamentalis vnitas potest esse in substantiis, quæ sunt principium similium operationum, & fundat relationem identitatis, talis est, quæ intercedit inter Petrum, & Ioannem eisdem speciei, qualis est inter duo subiecta habentia albedinem, & hanc vnitatem sequitur relatio similitudinis. Tertio potest esse hæc vnitas secundum mensuram extensionis quantitatis, & ex hac vnitate assurgit relatio æqualitatis. Vnde ex Arist. ea, quorum relatio est vnitas, habent relationem similitudinis. Vltimò illa, quorum vnitas est vnitas secundum mensuram extensionis æqualitatis relatione gaudent. Sub eodem genere collocantur relationes his oppositæ videlicet relatio diuersitatis in his, quæ natura differunt vt homo, & leo, relatio dissimilitudinis in his, quæ quæ qualitate differunt, sicut album, & nigrum, & relatio inæqualitatis in his, quæ differunt in mensura extensionis quantitatis, sicut palmus, & vlna.

Secundum genus relationis ab Arist. assignatum, fundatur in actione, vt relatio causæ ad effectum, & effectus ad causam, Patris ad Filium, & Filij ad Patrem, ignis producentis ad ignem productum. His adiunxit Arist. alias relationes, quæ verè relationes non sunt, neque in vera actione fundantur, sed quasi in actione vt relatio domini ad seruum, magistri ad discipulum.

Tertium genus ab Arist. assignatum relationes non mutuas continet, sub his constituit Arist. relationem mensuræ ad mensurabile, scientiæ ad obiectum, visus ad visibile, in quibus actus sciendi, & videndi relationem dicunt ad propria obiecta, hæc verò minimè ad hos actus referuntur, quia color, & cuiuscumque obiecto, quod cognoscitur nimis extrinsecus est videri, & cognosci. Annumerat hoc genus relationis Philosophus inter relationes prædicamentales, quia de illo, & de aliis promiscuè egit, & passim relationes prædicamentales, & transcendentales permiscuit, non quia relationes in hoc genere contentæ prædicamentales sint, ostendam enim Punct. 6. n. 2. inter transcendentales annumerandas esse.

PUNCTUM III.

De fundamento, termino, & ratione fundandi.

1 IN omni relatione reperiuntur fundamentum, terminus, & ratio fundandi. Fundamentum dicitur illud, quod relatum denominatur, & dicitur respiciens aliud terminus appellatur illud, quod respicitur, seu in quod relatio tendit. Ratio fundandi est illud, ratione cuius immediatè fundamentum relationem sortitur, vt illud quod vltimò requiritur ex parte fundamenti, vt relationem subeat. Fundamentum, & terminum necessariò esse distinguenda, non solum per rationem, sed etiam realiter, omnium consensu stabilitum est de distinctione rationis fundandi à fundamento nonnulla potest esse dubitandi ratio.

In relationibus primi generis fert communis sententiã non distinguere rationem fundandi à fundamento, quia absque illa ratione fundandi distincta duæ substantiæ subiectæ relationem identitatis, & duæ albedines relationem similitudinis, & duæ quantitates relationem æqualitatis, ita P. Soar. disp. 47. sect. 7. ad finem. In relationibus secundi generis dari rationem fundandi distinctam à fundamento sentitiunt omnes, qui actionem à principio effectiuo distinguunt, quia in huiusmodi relationibus ratio fundandi est actio, & principium actiuum est fundamentum. In relationibus tertij generis nulla est difficultas, quia huiusmodi relationes, non solum secundum fundandi rationem, sed etiam secundum se ipsas adæquatè identificantur cum fundamento, & relationes prædicamentales non sunt, sed transcendentales.

2 Circa relationes secundi, & tertij generis, & secundum relationes primi generis, quæ fundantur in vnitate substantiæ, seu essentia assentior cõmuni sententiæ, quæ supra circa hanc rem modò exposui. Circa relationes, quæ fundantur in vnitate qualitatis, & in vnitate quantitatis, seu circa relationes similitudinis, & æqualitatis mihi difficile est nõ esse philosophandum eodem modo, sic de relationibus secundi

secundi generis, existimo enim in his etiam reperiri rationem fundandi à fundamento distinctam, quod sic suadeo. Dux albedines immediatè inter se referuntur relatione identitatis, sicuti referuntur Petrus, & Ioannes, quia sicuti Petrus, & Ioannes specie conveniunt, sic conveniunt dux albedines, quibus competit unitas specificè fundamentalis, quæ est fundamentum relationis identitatis. Quod si Arist. dixit relationem identitatis fundari in substantia, nomine substantiæ non substantiam specialiter pertinentem ad primum prædicamentum intellexit; sed essentiam cuiuscumque rei, in quo sensu substantiam desumpsit, cum definiuit vnica in verbis illis: *Ratio verò substantiæ omnino eadem*, quæ vertunt omnes *ratio verò essentia omnino eadem*. Referuntur ergo relatione similitudinis illa, quibus inhæret qualitates eiusdem speciei, quod Arist. tradidit dum dixit *similia sunt, quorum qualitas est una*; ergo non qualitates ipsæ inter se, sed illarum subiecta ratione qualitatum similia dicuntur; ergo in his, quæ similia sunt, possumus distinguere subiectum qualitatis, quod simile denominatur, & est fundamentum relationis, & qualitatem subiecto inhærentem, quæ est ratio fundandi relationem; & sicuti substantia, quæ genuit est fundamentum relationis paternitatis, & actio generatiua ratio fundandi talem relationem, sic subiectum, quod est album erit fundamentum relationis similitudinis, & albedo, vt eadem subiecto inhærens erit ratio fundandi hanc relationem, quia posita albedine in subiecto, quod simile denominatur, & in termino sita confurgit relatio similitudinis inter vtrumque, sicuti posita actione generatiua statim confurgit relatio paternitatis, & filiationis inter animal, quod genuit, & animal, quod fuit genitum. Eadem ratione de quantitate iudico: dux quantitates immediatè, & per se non fundat relationem æqualitatis, sed identitatis specificæ, quia seclusa extensione superaddita quantitatibus nulla est æqualitas, aut inæqualitas, & independenter ab omni extensione dux quantitates, etsi vna sit digitalis, & alia vlnaris referuntur relatione identitatis, quia habent unitatem specificam fundamentalem. Referuntur ergo quantitates relatione æqualitatis, & inæqualitatis quatenus subiacent extensioni, ratione cuius confurgit relatio æqualitatis, & inæqualitatis, quia ex maiori, minorve extensione, æqualitatem, & inæqualitatem colligimus, non præcisè ex quantitatibus nudis, quia dux quantitates ad indiuisibile redactæ inæquales dici nequeunt, etiam si vna contineret totam quantitatem, quam mons ingens includit, & alia tantum vnus formicæ quantitatem, quia ex quantitatibus commensuratis inter se, quarum nulla excedit aliam, cum inæqualitas ex excessu quantitatis secundum commensurationem desumatur, non possunt quantitates inter se commensurari seclusa extensione, seu præsentia, si ab illa non distinguitur, & in communi sententia, quæ rarefactionem, & condensationem sine introductione corpusculorum admittit sine accretione nouæ quantitatis, dux quantitates, quæ modo sunt æquales, possunt fieri inæquales sine aduentu alicuius partis quantitatis, ex eo præcisè quod vna permaneat cum eadem extensione, & altera maiorem, seu minorem extensionem ex vi rarefactionis, seu condensationis acquirat. Secundum hanc doctrinam ratio fundandi relationem æqualitatis, & inæqualitatis erit extensio quantitatum, quæ æquales dicuntur, & quantitas secundum se erit fundamentum relationis, quæ æqualis dicitur, & altera quantitas cui hæc est æqualis, terminus erit huius relationis. Hanc relationem æqualitatis, & inæqualitatis existimo communem esse omnibus entitatibus extensis, non solum mediatè quatenus subiacent quantitatibus æqualibus; sed quatenus subiaceret propriis extensionibus, si enim daretur duplex corpus vtrumque vlnare quocumque quantitate seclusa esset æquale, dum illa retineant extensionem, quia tamen nulla entitas ratione suis, sed tantum ratione quantitatis exigit extensionem, quantitati tantum tribuitur ratio æqualitatis, & inæqualitatis; non verò aliis entitatibus, etsi in re omnia entia, quæ habent extensionem propriam, & strictè æqualia, & inæqualia dici possent.

Supereest sciendum an extensiones ipsæ inter se referantur tantum relatione identitatis, an etiam relatione æqualitatis, & inæqualitatis. Respondeo extensiones duplicis quantitatis secundum se sumptas referri relatione identitatis, quia ratione referri non possunt relationes æqualitatis, aut inæqualitatis, quia per ablationem, seu additionem partium vnus extensio variatur necessarîo relatio æqualitatis, & inæqualitatis, si in extensionibus reperitur & non varia-

tur relatio identitatis. extensio enim vlnaris æquæ refertur relatione identitatis ad extensionem semiulnarem, & ad vlnarem, & biulnarem, cum omnes sint eiusdem speciei, & non potest relatione eiusdem rationis, æqualitatis videlicet, seu inæqualitatis ad extensionem vlnarem, & semiulnarem referri; sed necessarîo respiciet extensionem semiulnarem relatione inæqualitatis, & extensionem vlnarem relatione æqualitatis si harum relationum est capax. Censeo parum referre hac vel illa ratione loqui, & in re levis momenti congruè dici ipsas extensiones esse æquales, & inæquales vt quo respectu subiecti, & vt quod respectu ipsarum; sed adhuc in his relationibus æqualitatis, & inæqualitatis, quas inter se habent diuerso modo desumitur ratio fundandi, ac sumitur in relationibus identitatis, quæ in ipsis reperiuntur, quia relationes identitatis fundantur in unitate essentiali independenter ab unitate integrali, relationes verò æqualitatis, & inæqualitatis immediatè fundantur in unitate integrali ipsarum, seu in unitate integrali spatii, in ordine ad quod dicunt ordinem. A posteriori rem probat doctrina suprà tradita: si ponas duplicem extensionem, vtramque vlnarem, referuntur relatione identitatis, & æqualitatis, si ab altera demas vnus palmi extensionem, permanebit relatio identitatis, & peribit relatio æqualitatis, succedetque relatio inæqualitatis: ergo relatio identitatis sumitur independenter ab unitate integrali, si quidem hac variata permanet illa omnino eadem, & relatio æqualitatis sumitur dependenter ab unitate integrali, si quidem variata unitate integrali, & permanente unitate essentiali variatur relatio æqualitatis, & inæqualitatis.

Dices eadem ratione posse philosophari in qualitatibus, v.g. in duplici albedine, quæ possunt referri inter se non solum relatione identitatis; sed etiam relatione similitudinis; sicuti dux extensiones referuntur relatione identitatis, & relatione æqualitatis. Respondeo similitudinem sumi posse in qualitate, vel in intensione eiusdem qualitatis, duo enim similia dicuntur, quia vtrumque est album, etsi vnum sit album, vt tria, & alterum, vt sex, quæ similitudo sumitur ab unitate essentiali qualitatum independenter ab unitate integrali extensiva, & intensiva earundem qualitatum, & ita respectu harum, neque fundamentum, neque ratio fundandi, neque terminus possunt reperiri, quæ formaliter non sunt idem cum fundamento, & ratione fundandi, & termino relationis identitatis, quia fundamentum, & terminus est vtraque albedo, & ratio fundandi unitas essentialis vtriusque independenter ab unitate integrali, vbi autem fundamentum, terminus, & ratio fundandi sunt omnino idem, relationem eandem omnino esse necesse est, quapropter non potest in duplici albedine reperiri relatio aliqua similitudinis independenter ab unitate integrali qualitatis, sicuti est inter duo subiecta alba vnum vt tria, & aliud vt sex, quia respectu albedinum tantum reperitur vt ratio fundandi relationum unitas essentialis ipsarum, quæ semper fundat relationem identitatis respectu extremorum, quibus est essentialis. Dico respectu extremorum, quibus unitas est essentialis, quia unitas essentialis albedinum fundat relationem identitatis inter ipsas albedines, & similitudinis inter se subiecta albedinum, & unitates essentielles oppositæ inter albedinem, & nigredinem fundant relationem diuersitatis inter has qualitates, dissimilitudinis inter subiectum album, & nigrum. Si similitudo sumatur, non solum inter duo alba, sed etiam inter duo obiecta æquæ alba, talis similitudo desumetur non solum ex unitate essentiali, sed etiam ex unitate integrali qualitatum, & hæc poterit ipsis qualitatibus concedi, sicuti conceditur extensionibus, habebit enim diuersam rationem fundandi, ac habet relatio identitatis, quia hæc tota desumitur ex unitate essentiali, & illa sumetur ex unitate integrali intensiois, quæ similitudo est quasi quædam æqualitas intensiois, & posset dici relatio æqualitatis; nihilominus relatio similitudinis vulgò appellatur, & ratione huius album vt octo, magis simile dicitur alij albo vt octo, quam albo vt duo.

Requiri ad relationem existentiam fundamenti perspicuum est, quia cum fundamentum dicatur relatum, simile, aut dissimile, æquale, & inæquale, & id, quod non existit non possit tale dici, illius existentiam ad relationem requiri per se notum est. Secundò, quia relatio, vel distinguitur adæquatè à fundamento, vel non distinguitur. Si distinguitur, est accidens illi inhærens, quod essentialiter supponit fundamentum tanquam proprium subiectum. Si non distingui-

distinguitur à fundamento necessaria erit fundamenti existentia, ut relatio cum illo identificata existens dicatur.

7 Docuit Gregor. in 1. dist. 28. q. 23. posse dari relationem prædicamentalem ad rem non existentem, sed tantum possibilem. Pro hac sententia non contemnenda ratio à priori peti potest in hunc modum. Terminare actum tantum est denominatio quædam extrinseca deriuata ex habitudine rei, quæ terminatur: ergo hæc denominatio potest cadere in rem actu non existentem præcisè quatenus est ex parte rei non existentis, sicuti denominatio cogniti, & amati cadit in obiecta non existentia, quæ adhuc non existentia terminant cognitionem, & amorem, quibus cognoscuntur, & amantur ut existentia. Rationi à priori suffragatur ratio paritatis desumpta à relatione transcendentali, quæ respicit terminum non existentem, sed tantum possibilem, ex quo argumentum desumitur: entitas non existens potest terminare relationem transcendentalem: ergo & prædicamentalem.

8 Fert omnium Doctorum sententia relationem prædicamentalem essentialiter exigere terminum realem realiter existentem: Ita P. Soar. in Metaph. disp. 47. sect. 8. n. 4. ubi D. Thom. & plures ex vetustis pro hac sententia refert. Conclusio facillè suadebitur, si per singulas relationes fiat Discursus. Quomodo enim homo poterit dici Pater hominis, quem non genuit, sed quem potest gignere: & quomodo paries albus similis erit parieti non albo, seu non existenti, quia possibile est talem parietem album existere, & quomodo mons æqualis erit lapillo, quia potest in montem magnum excrecere: Hæc omnia nature lumini dissimulata valde sunt. Secundo hæc omnes relationes sunt mutue: ergo si Petrus est Pater Ioannis non existentis, Ioannes ipse non existens erit filius ipsius Petri: & si paries ille similis est parieti non existenti, paries non existens similis erit huic parieti, quod est absurdum, id enim quod non est, neque potest esse simile, neque dissimile, neque pater, aut filius, quia hæc omnia prædicata supponunt existentiam subiecti cui contingunt. Probat Hurtad. disp. 15. Metaph. sect. 6. prædictam conclusionem: relatio prædicamentalis est ad aliud: ergo debet esse ad aliud reale existens, id enim, quod non est reale existens, propriè non est aliud. Ratio hæc, ut bene vidit P. Soar. supra inefficax est, communis enim est pro relatione prædicamentali, & transcendentali, & certum est relationem transcendentalem referri ad terminum actu non existentem. Respondet Hurtad. supra §. 61. relationem transcendentalem, non propriè in rigore esse ad aliud, sed tantum translatiue, quia habet conceptum, qui non potest esse ad se. Similiter asserit ens rationis non esse terminum propriè, sed tantum obiectum extrinsecum in quod tendit relatio transcendentalis identificata cum actu intentionali. Non consentio Hurtado, quia relatio transcendentalis propriè, & longè propriè quàm prædicamentalis est relatio: ergo propriè habet terminum. Si dicas relationem transcendentalem propriè esse relationem, & tamen non habere propriè terminum: sed tantum translatiue, dicam ego relationem prædicamentalem esse propriè ad aliud, quod est esse propriè relationem, & illud aliud propriè non esse terminum, si enim semel admittitur relatio transcendentalis propriè esse relationem, & tamen non habere terminum, qui propriè sit terminus, cur non poterit dici relationem prædicamentalem propriè esse relationem, & tamen non habere terminum, qui propriè sit terminus?

9 P. Soar. supra num 7. asserit inferri terminum relationis transcendentalis debere realiter existere ex natura ipsius relationis, quam ipse putat non distingui à fundamento, & tunc tantum illud denominare relatum quando existit terminus, & non habere alium producendi modum, neque alia ratione constituere hoc speciale prædicamentum, & posse dici accidens, nisi quia connotat termini existentiam. Vrget eandem rationem: relatio non est aliud, quàm ipsum fundamentum ut dans denominationem relatiui: ergo non potest illam dare nisi coexistente termino, quia omnis alia denominatio quæ termino non existere subiecto accedit, est absoluta, vel ad summum transcendentaliter tantum respectiua. Modum hunc constituendi relationem latè impugnabo Punct. sequenti, & contra illum inferam fundamentum identificatum cum relatione actu esse referendū termino non existenti: quapropter neque rationi Patris Soar. fidendum est.

10 Optima desumitur ratio ex doctrina tradenda Punct. sequenti de natura, & constitutiuo relationis prædicamentalis, quam dicam identificari cum fundamento, & termino.

Ex quo inferitur termino non existente non posse relationem existere, quia deficiente termino deficit aliquid essentialiter requisitum ad constitutiuum relationis. Hanc rationem reddit Hurtad. supra qui eandem amplectitur opinionem de constitutiuo relationis, ex qua optimum redditur discernere, ratione cuius relatio transcendentalis possit existere termino non existente, & prædicamentalis non ita, quia transcendentalis adæquatè distinguitur à fundamento, & ita potest sine illo subsistere. Ex eadem doctrina similiter responderetur ad argumentum supra factum, quod intendebatur ad terminandum non requiri existentiam illius, quod terminat, quia etiam si concedatur præcisè ad terminandum non requiri existentiam termini, cum terminus relationis non tantum sit terminus, sed etiam constitutiuum relationis, necessario requiritur existentia termini, ut relatio constituta intelligatur.

Ratio fundandi relationem duplex est, quædam per modum actus, seu actionis, quæ ex se est transiens, huiusmodi est ratio fundandi secundum genus relationis, quædam per modum habitus, quæ ex se est durans, & perseverans, huiusmodi est ratio fundandi relationes primi generis, extensio enim, quæ est ratio fundandi æqualitatem, & qualitatem, quæ est ratio fundandi similitudinem ex se sunt entitates, quæ diu perseverant, & quiete, & quasi mortuo modo subiecta denominant. Ratio fundandi relationes secundum generis non requiritur actu existens, ut subiectum denominetur relatum, licet non sufficiat ut possibiles ad talem denominationem præstandam; sed requiritur ipsam existere, aut extitisse, quod sufficit, ut ex vi illius etiam præteritæ subiectum existens denominetur relatum dum illius terminus existens perseveret, quia non solum vocamus patrem Ioannem, qui genuit Petrum in instanti, in quo illum actu gignit; sed toto tempore, quo existit Ioannes, qui genuit, & Petrus, qui fuit generis, in quo moraliter perseverat actio generatiua ratione alius actionis conservatiua, quæ succedit loco generationis, quod sufficit, ut virtualiter dicatur permanere actionem intellectus, sicuti dicuntur permanere actus voluntatis in effectibus, qui ab illis originem trahunt, & sicuti permanere virtualiter dicitur intentio in executione medijs, etiam si actus intentionis physicè non perseveret. Rationes fundandi relationes primi generis necessario debent actu existere, ut possit ex illis relatio confluere, non enim subiectum album simile dicitur alteri subiecto, quod fuit album, & modo tale non est, sed necessario albo extitisse debet ex parte utriusque extremi, ut assurgat relatio similitudinis: similiter non dicitur æqualis quantitas vlnaris quantitati, quæ fuit vlnaris, & modo palmaris est tantum, sed necessario debet esse vtraque vlnaris, vel palmaris vtraque, ut quantitates denominentur æquales. Ratio à priori esset, quia cum hæc rationes fundandi non sint natura sua transeuntes, sed permanentes, & per modum habitus quieto modo subiectum denominent, non dicuntur virtualiter, aut moraliter permanere, dum actu non existant, sicuti dicuntur permanere actiones terminis permanentibus. Hæc est enim natura transeuntium per modum actus, seu actionis viuo modo, & permanentium per modum habitus, quieto, & mortuo, ut hæc postquam existeret non dicantur moraliter permanere, illa vero, etiam si physicè non existant, ex eo quod extiterint dicantur moraliter permanere, ut patet in actu voluntatis, qui saltem habitualiter permanere dicitur, dum non retractatur, etiam si physicè non existat, ex eo præcisè quod extiterit, & in habitu eiusdem voluntatis, qui dum physicè actu non existit nullo modo permanere dicitur.

PUNCTUM IV.

De distinctione relationis à fundamento, termino, & ratione fundandi.

Explicui Puncto præcedenti quid sit fundamentum, quid terminus, quid ratio fundandi relationem, dicam in modo quâ ratione ab his differat, vel cum illis identificetur.

§. I.

Impugnatur prima sententia.

Affermat prima sententia, posito fundamento, termino, & ratione fundandi pullulare modum quemdam ab his